

Gion Nándor

Aranyat talált

X.

A rendőri fenyegetés ellenére békés nyárban bizakodtam. Tölgyesi Mihály elutazott Budapestre a veszélytelen és veszélyes papírokkal, eljött az aratás ideje, mozgalmas lett a deveceeri határ, az emberek keményen dolgoztak, esténként nagyon fáradtak voltak, de elégedetteknek látszottak, mint általában aratás idején, szívesen beszélgettek velem, én pedig késő éjszakáig jártam a határt, hogy megvigyázzam a búzakereszteket. Nekem egy lánc földön termett búza. Ezt Hugyik Márton kaszálta le és rakta keresztekbe a feleségével, később pedig Döme Szilveszter hordta be szekéren az udvarunkba, és büszkén elújságolta, hogy felesége, Ljubica ismét gyermeket vár, és hogy az asszony biztos benne, hogy ezúttal végre fiút fog szülni.

Cséplés előtt Vladan Drenovakovics kicsit megbolygatta az életemet. Az egyik kora reggelen ellovagolt mellettem és foghegyről odavetette:

– Fehér Jóska várja magát jövő szombaton délután négy órakor az irodájában.

Megpróbáltam szabódni, bár tudtam, hogy hiába teszem.

– Rengeteg munka van most itt a határban. Nyár közepén nem csavaroghatok...

– A búzát és az árpát betakarították, a tarlók kivirágoztak – mondta Vladan Drenovakovics. – Nem kell olyan éberrel vigyázni. Magára is ráfér legalább egy nap pihenés Belgrád szép városában.

– Fehér Jóska szombaton is dolgozik?

– Nagyon dolgozó ember. Most jött haza a nyaralásból, tele van energiával.

Ezzel gyorsan tovább lovagolt, én meg rosszkedvűen körülnéztem a földeken. A tarlókon tényleg virágozni kezdett már a tisztesfű, méhek szállkostak a virágokra, szorgalmasan gyűjtötték a mézet, szerettem az ilyen napokat a földeken és ezúttal nem örültem az utazásnak. Mindenesetre a megszokott módon üzentem Majoros Péternek és a megjelölt szombati napon vonatra szálltam.

Rövid ujjú, fehér ingben utaztam, de így is melegem volt és leizzadtam a koszos vonaton, és Milutin Karics is morózan viselkedett, beengedett ugyan a vasutasok fülkéjébe, kártyázni azonban nem ült le velem. Unalmas és bűdös utazás volt ez így nyár közepén.

Aztán ismét megizzadtam, amíg a meredek Balkán utcán felgyalogoltam Fehér Jóska belgrádi irodájába, és Fehér Jóska is barátságatlanabban fogadott, mint máskor, napbarnítottan ült íróasztala mögött, dűnnyögött valami köszönéssel, papírokat lapozgatott, még helyet sem kínált, én mégis leültem az egyik székre és vártam. Fehér Jóska mint amolyan fásult tisztviselő továbbra is úgy tett, mintha nem törődne velem. Kezdem elunni magam.

– Remek színe van – mondtam. – Bizonyára tengervíz mellett szedte fel.

Fehér Jóska a papírokat bogarászta, az íróasztalnak beszélt.

– Az egyik adriai szigeten nyaraltam. Festői szépségű sziget.

– Kősziklakkal?

– Vannak kősziklák is. Erre a szigetre azonban inkább a fenyőfák és a kabócák jellemzők. Gyönyörű hely. Csakhogy a napsütés arrafelé sokkal kegyetlenebb, mint nálunk a síkságon. Főleg a fenyőfák alatt üldögéltem, az első két napon mégis tűzvörösre égett a bőröm. A vállaim mégis kisebesedtek, orvoshoz kellett mennem.

– Sajnálom, hogy még nyaralás közben is szenvedett.

Fehér Jóska végre fölemelte a fejét.

– Gúnyolódik?

– Eszem ágában sincs – mondtam. – Remélem, hogy a tűző nap alól örömmel jött vissza a hűvös Belgrádba.

– Tehát mégis gúnyolódik – állapította meg Fehér Jóska. – Azt ajánlom, hogy ne tegye. Belgrádban is meleg van.

– Éreztem. Ma sokkal jobban izzadtam, mint amikor a hős partizánok kivégzésre vittek. Miért hívatott ide ebben a dög kánikulában?

A papírokra mutatott.

– Érkezésemkor kellemetlen jelentések vártak.

– Rólam?

– Talán magára is vonatkoznak. Szenttamáson megöltek egy jóra való derék embert. Vékás Eleknek hívták.

– Csupán látásból ismertem. Télen rókabőr kucsmát hordott a fején, a vonaton néha nyakamba szuszogott, fokhagyma szagú volt a lehelete.

– Jól ismer viszont egy Majoros Péter nevű kötekedő természetű, ifjú embert.

– Felületesen ismerem. Egyszer találkoztam vele az újvidéki vasútállomáson. Fizettem neki néhány italt a büfében, és kölcsönként tőlem valamennyi pénzt.

Fehér Jóska szomorúan és gúnyosan azt mondta:

– Maga pedig azonnal adott neki kölcsön. Amúgy első látásra.

– Rokonszenves, megbízható legénynek véltem.

– Azután egy este a házában is fogadta.

– Elhozta és visszaadta a kölcsönként pénzt. Tényleg megbízható fiatal ember.

Fehér Jóska ismét a papírjai fölé hajolt, lapozgatott és szomorú maradt.

– Magáról sokan mesélték már, hogy jóbeszédű és jó fantáziájú ember. Ebből kifolyólag még az asszonyoknál is sikerei voltak. Csakhogy most kissé átlátszó a beszéde, márpedig én ragaszkodom a valósághoz.

– Tőlem mindig a valóságot hallja – mondtam nagyon komolyan. – Maga is meg mások is.

– Időnként dúsítva és kiegészítve kitalált dolgokkal, szépekkel és csúnyákkal.

– Ilyesmi csak akkor fordul elő, ha citerán játszom és énekelek hozzá. Egyedül vagy a feleségemmel vagy a szomszédokkal. Tudja, a magyar népdalokban előfordulnak néha túlzások, de azok is a valóságból nőttek ki. Nemrég olvastam az egyik könyvben...

Fehér Jóska hirtelen dühös lett, felemelte a hangját.

– Nekem ne énekeljen népdalokat! Azon az éjszakán, amikor magánál járt Majoros Péter, megölte azt a jóra való embert. Eltörte a nyakát.

– Láttá ezt valaki?

– Nem. De majdnem biztosak vagyunk benne. Felületes ismerőse állítólag amolyan vaddisznó fajtájú ember. Bármilyen kitalálják tőle.

– Talán igaztalanul vádolják. Bár csak felületesen ismerem, de az volt a benyomásom, hogy igen békés természetű.

– Figyelmeztesse felületes ismerősét, hogy nem lesz hosszú életű. Ha esetleg véletlenül ismét találkozna vele...

– Többé nem adok neki pénzt kölcsön.

Fehér Jóska keservesen felsóhajtott, keserves arcot vágott és lehalkította beszédét.

– Nagyobb bajok is vannak – mondta.

– Miattam?

– Lehet. Emlékszik még Zvonimirra, a küldöncömre?

– Halványan. Bőrkabátot hordott és meglehetősen hanyagul járta az utcákat. Útközben betért kedvenc kocsmáiba.

– Zvonimir megbízható elvtárs, de kicsit felelőtlenül viszonyult fontos feladatahoz – sóhajtott ismét Fehér Jóska. – Egy szép napon kiganéztak alóla. Vagyis ellopták a pénztárcáját és bizonyos szigorúan bizalmas iratokat is kiszedtek a zsebéből.

– Valamelyik ügyes kezű zsebtolvaj tehette ezt – mondtam. – A pénzt megtartotta, a szigorúan bizalmas iratokat pedig nyilván szemétre dobta.

– Kezdetben mi is ezt gondoltuk. Csakhogy az iratok egy része eljutott Budapestre. Előbb a magyarokhoz, azután gyorsan az oroszokhoz.

– Ezt honnan tudják?

– Sok helyen vannak megbízható embereink.

– Remélem engem is közéjük sorolnak.

Fehér Jóska ingatta a fejét, nem válaszolt mindjárt. Napbarnított homloka alól világoskék szemekkel meredt rám. Aztán még halkabban azt mondta:

– Az iratok nem sokkal azután kerültek illetéktelen kezekbe, hogy Tölgyesi Mihály visszatért Budapestre.

– Tölgyesi Miska egész tavasszal Szenttamáson tartózkodott. A szemem előtt volt. Csak azokat az iratokat vihette át, amiket tőlem kapott.

– Hát ez az. Maga ügyes kezű ember.

Ekkor már én is feldühödtem.

– Ügyes kézzel keverem a kártyákat, a zsebtolvajláshoz azonban nem értek.

– Hát ez az. Ügyes kézzel keveri a kártyákat. És mint afféle jó mezőőr sok mindenhez ért. Például nesztelenül be tud surrani idegen lakásokba, összegyűjti fontos papirokat...

– És azonnal elküldöm magának! Mi a fenét akarnak tőlem?! A haza érdekében tevékenykedem.

– Melyik haza érdekében? – kérdezte Fehér Jóska.

Igyekeztem kevésbé dühösen és jóval megfontoltabban válaszolni.

– A fejem felett húzták meg a határokat. Engem nem kérdeztek. De ha már idecsatoltak a gyönyörű Jugoszláviához...

– Ezt a gyönyörű országot maga nemigen szereti.

– Vannak itt emberek, akiket kifejezetten kedvelek. Elég sokan vannak.

– Miattuk a veszélyeket is felvállalja?

– Nemcsak miattuk – mondtam. – Megfizetnek a munkámért. És ha megfizetnek, igyekszem jól dolgozni.

– Szolgáltatam feltételezi, hogy jó pénzért a zsebelést is megtanulná.

– Nincs hozzá tehetségem. Azokat az átkozott, szigorúan bizalmas iratokat bárki átvehette a határon. Amennyiben jól megfizették.

– Tehát nem Tölgyesi Mihály volt?

– Nem.

Jóideig szótlanul és mereven néztünk egymás szemébe. Gyorsan gondolkoztam. Az eddigi beszélgetés alapján arra következtettem, hogy a szolgáltatnak nincs tudomása Majoros Péter kezűességéről. Vagy legalábbis ebben reménykedtem. Talán nem hiába. Mert lassanként megenyhült Fehér Jóska arca. Aztán kihúzott egy fiókot, elővett egy üveg konyakot.

– Igyunk valamit – mondta. – Mindjárt szebb lesz a világ.

– Én legszívesebben hideg sört innék – mondtam. – Egy-két üveggel. Leizzadtam az úton idefelé.

– Igaza van – mondta Fehér Jóska. – Nekem is jobban esne a hideg sör.

Visszatette a konyakot a fiókba, felemelte a telefont, belemorgott valamit. Két perc múlva egy fehér inges fiú tálcán behozott négy üveg sört, sörnýtót, a tálcát az asztalra tette, és gyorsan kiment az irodából. Fehér Jóska felbontott két üveget és megjegyezte:

– Én a sört is üvegből iszom.

– Én is – mondtam. – Zsenge ifjú koromban, amikor a szenttamási Kálvárián a szép világot kerestem, néha sörözgettem is, ott persze nem volt pohár, és később már nem is hiányzott.

Egymás felé emeltük az üvegeket, meghúztuk söreinket, nagyon jól esett, a sör igazán hideg volt, Fehér Jóskának is egyből visszatért régi jó kedélye.

– Megtalálta a szép világot? – kérdezte.

– Abban az időben elég gyakran eljártam mindenféle szép helyekre. A Virágos katona szemébe néztem és ő elröpített olyan világba, amit elképzeltem magamnak. De aztán valakik belerondítottak a szép világba. A Virágos katona már nem néz rám vissza.

– Nemigen értem, hogy miről beszél – mondta Fehér Jóska.

– A Virágos katona a Kálvárián az egyik képen Krisztust korbácsolja... – kezdtem magyarázkodni. Aztán reménytelenül abbahagytam. Legyintettem. – Hosszú és kissé zavaros történet. Ritkán beszélek róla. Az emberek nem értik meg.

Ismét ittunk az üvegből, Fehér Jóska üresre szíva az üvegét, felbontotta a következőt.

– Próbáljuk meg habzó sörrel szépíteni ezt a ronda világot – mondta.

– Az ilyen füledt melegben ez a legtöbb, amit tehetünk – mondtam. – Hol hűtik le ilyen jól a söreiket?

– Jégdarabok között tároljuk.

– Bizonyára sok jég fogy. Drága lesz a sör.

– Megérdemeljük. Mindketten. Tulajdonképpen tartalmas és kellemes beszélgetést folytattunk ma délután.

– Lehet, hogy tartalmas volt, de kellemesnek nem nevezném.

– Kellemes beszélgetés volt – erősködött kedélyesen Fehér Jóska. – Azt persze bizonyára tudja, hogy nagyjából a felét hiszem el annak, amit mondott.

Sértődötten akartam válaszolni, de kopogtak az ajtón, majd pedig táskával a kezében és pisztollyal az oldalán egyenruhás fiatal férfi lépett be, köszönt és tisztelgett Fehér Jóskának, táskájából elővett egy lapos kartondobozfélélt, csokoládés dobozra emlékeztetett, az

íróasztalra tette, aláírást kért, ismét tisztelgett és elment.

– Hol van Zvonimir? – kérdeztem.

– Elküldtük Macedóniába. Egy Stip nevű városkába. Ott kevésbé bizalmas iratokat kézbesít, de megmaradhatott a szakmájában.

Én is kiürítettem az első üveget, kézbe vettem a másodikat és kissé ellustulva elmélkedtem.

– Zvonimirt csak egyszer láttam. Hegyi lakónak véltem. Bizonyára otthon érzi magát.

Fehér Jóska erre jóval hosszabban kezdett elmélkedni.

– Zvonimir tényleg a hegyekből került hozzánk. A festői szerbiai hegyek között született és nőtt fel. Zöldellő erdőkkel borított erdők között. Stip környékén viszont csúnyák a hegyek. Ott vörösesbarna a föld, nincsenek zöldellő fák, csak bokrok és szúrós cserjék. Zvonimir ezt a sivár tájat kapta büntetésül. Nem hiszem, hogy otthon érzi magát. Persze rosszabbul is járhatott volna, de tekintettel háborús érdemeire, elnézőek voltunk. Mindenesetre, aki bizalmas állást tölt be, az ne kocs mázson túl sokat, és ne fizessen italokat boldog-boldogtalannak.

Magának is ezt ajánlom.

– Én is Macedóniába kerülhetek?

– Magának nincsenek háborús érdemei.

– Tehát rosszabbul is járhatnék?

– Nincsenek régi érdemei.

– Köszönöm, hogy ilyen kedvesen vigasztal.

– Igyekszem.

– Vagyis előfordulhat, hogy rövid életű leszek, mint az a felületes ismerősöm, akinek már a nevére sem emlékszem.

– Ez jó jel. Felejtse el minél gyorsabban. Akkor esetleg békességben dolgozunk együtt továbbra is.

Most én lettem majdnem olyan rosszkedvű, mint Fehér Jóska beszélgetésünk kezdetén.

– Nézze... én sohasem rajongtam ezért a munkáért. Kezdetől fogva nem tetszett, és ahogy múlik az idő, egyre kevésbé tetszik. Esetleg abba hagyhatnám. Visszamennék a deveceeri határba, örízni a földeket és jól meglennék magammal meg azokkal az emberekkel, akiket kedvelek. Így volt ez régen is, és egészen tűrhetően éreztem magam. A kémkedést rábízhathánk alkalmasabb, lelkesebb és fiatalabb hazafiakra.

Fehér Jóska egyáltalán nem lepődött meg. Egy kicsit töprengett ugyan, de azután úgy beszélt, mint aki már korábban számolt ezzel az eshetőséggel.

– Közülünk nehéz kilépni – kezdte vontatottan. – És veszélyes is... Magának esetleg sikerülhet. Ha okosan intézi a dolgait. Télen majd ismét ellátogat Budapestre, élvezze néhány hétig a város szépségeit. Gyakorolja a besurranást. Ha ismét olvasmányos papírokat hoz, mint első kirándulása után, ígérem, hogy hosszabb időre visszavonulhat a deveceeri földekre. A továbbiakban amúgy sem tudna szabadon mozogni odaát. Vagy sehogyan sem. Mert akkor már amazok is gyanúba fognak. Lehet, hogy máris gyanakszanak.

– Csodálatos – mondtam elhűlve. – Maguknak mindenfelé vannak embereik odaát, amazoknak meg eszerint vannak embereik maguknál.

– Előfordulhat. Ez ilyen szakma.

– Mindennek tudatában nagy örömmel fogok Budapestre utazni. Növeli a büszkeségemet, hogy vadásznak rám. Fontos embernek érzem magam.

– Jól megfizetjük a fontos embereket.

– Ha életben maradnak.

– Maga jó mezőőr és tud vigyázni magára. Télig őrizze szépen a deveceeri határt, azután érezze jól magát Budapesten. Majdnem biztos vagyok benne, hogy épen és egészségesen tér vissza.

– Szeretem a reménykedő embereket – mondtam. – Különösen, ha tudják, hogy nem az ő bőrükre megy a játék.

– Az én bőröm sincs teljesen biztonságban – mondta Fehér Jóska. Elfogyott a sör, felálltam, kicsit elfáradtam ebben a beszélgetésben.

– Köszönöm a hideg söröket – mondtam. – Most indulom kell a vonatra melegedni. Szeretnék minél gyorsabban hazaérni és lemosakodni. Kicsit piszkosnak érzem magam, és egész biztos, hogy hazafelé még jobban összekoszolódom. A fehér ingen mindjárt meglátszanak a piszkos foltok, meg a bőrömmön is.

Fehér Jóska is felállt, kezét nyújtott. Ő egyáltalán nem látszott fáradtnak.

– Sajnos, vonataink nem patyolattiszták és még mindig elég lassan járnak.

– Túlsgóosan lassan.

– Milutinnal majd elűtik az időt kártyázással.

– Az a nyikhaj idefelé nem ült le velem kártyázni.

– Most le fog ülni.

– Kicsit rosszkedvű vagyok – mondtam. – Alaposan megkopasztom.

– Nyerjen tőle annyit, amennyit akar – mondta mosolyogva Fehér Jóska.

Ezután Fehér Jóska az irodájában maradt egészen jókedvűen, én pedig rossz gondolatokkal ereszkedtem le a Balkán utcán a vasútállomáshoz, és a vonaton sem lett derűsebb kedvem.

Milutin Karics tényleg leült velem kártyázni a vasutas fülkébe, ő legalább olyan morózus volt, mint én, szinte teljesen érdektelenül forgatta a lapokat, és alig szóltunk egymáshoz. Szemérmetlenül fosztogattam, Milutin közönyösen tűrte. Őkér előtt azonban észbe kapott, még mélységes komorságában is megelégette a játékot, elrakta a kártyalapokat, fizetett, azt mondta, hogy ellenőriznie kell a vonatot, és kiment a fülkéből. El sem köszönt tőlem. Verbászig egyedül utaztam.

Sötét nyári éjszakán léptem le a vonatról, még mindig fülledt meleg volt, fehér ingem átázott a vonaton, nem mentem be az állomás épületébe, a sínek mellett ácsorogtam, vártam a csatlakozást, az eget néztem, ott legalább fényltek a csillagok, odafönt barátságosabbnak látszott a világ. Egyszer csak Majoros Péter szólalt meg mellettem.

– Kár, hogy olyan messze vannak tőlünk a csillagok. Meg a Hold is.

Összereztemem, dühösen ráfőrmedtem.

– Ne ijesztgess, te vaddisznó! Hogy a fenébe kerülsz ide? Nem láttalak a vonaton.

– Pedig ott voltam. És Belgrádban is követtem.

– Ott sem vettelek észre.

– Egyre jobban beletanulok a settenkedésbe.

– Tűnj el a közelemből – mondtam idegesen. – Nagy bajban vagy és bajt hozol rám is.

– Miért lennék én nagy bajban? – csodálkozott.
– Kitérted Jóravaló Elek nyakát. Pedig figyelmeztettek, hogy ne nyúlj hozzá.
– Rákényszerültem – mondta bosszankodva Majoros Péter. – Az a patkány előbb csak követett, de a hídon már mellém jött és pimaszkodni kezdett. Faggatózott, hogy mi járatban vagyok Szenttamáson. Úgy kérdezte, hogy mi járatban vagyok Srbobranban. És még fenyegetőzött is. Azt állította, hogy nem becsülöm meg magam ebben a szép hazában. Még meg is lökött egyszer. Kénytelen voltam a vízbe hajítani.
– Tudják, hogy te voltál.
– Kik tudják?
– Azok, akiknek mostanában hatalmuk van. Ki fognak nyújtóztatni. Méghozzá rövid időn belül.
– Ezt meg hol hallotta?
– Mérvadó helyen. Azoktól, akiknek ez a foglalkozása. Sürgősen veszelődj el valahol a tanyavilágban.
– Ott már nem lehet elveszelődni – bosszankodott tovább Majoros Péter. – Ezek a disznók sorra lerombolják a tanyákat.
– Rövid életű leszel, ha nem tudsz elrejtőzni – mondtam nagyon komolyan.
Majoros Péter nem ijedt meg, úgy láttam, hogy vigyorog a sötétben a bajusza alatt.
– Ma már csak a tömegben rejtőzhet el a tisztességes ember – elmélkedett majdnem vidáman. – Valamelyik nagyobb városban, ahol mindenki egyforma és senki sem törődik senkivel. Egy időre elköltözhetnék Belgrádba. Hepehupás város, szűk utcákkal és nagy nyüzsgéssel. Csakhát pénz kell a nagyvárosi élethez...
– Majd belenyúlsz néhány zsebbe a nagy nyüzsgés közben.
– Megteszem – mondta Majoros Péter. – De addig is szükségem lenne valamennyi pénzre... Esetleg kifoszthatnám azt a peckes egyenruhás legényt is, aki mostanában a bőrkabátos küldöncöt helyettesíti.
– Ne próbálkozz vele – mondtam. – Pisztollyal jár, lelőne, mint a kutyát.
– Amúgy is rövid életet jósolnak nekem a hatalmasok – vigyorgott Majoros Péter. – Legfeljebb megkönnyítem a dolgukat. Vagy éppen meghosszabbítom az életemet. És hozhatok magának mindenféle papírokat. Ha megelőlegeznék a papírok árát...
Körülnéztem, nem volt senki sem a közelünkben, mégis szorult a tudóm Majoros Péter miatt. A farzsebemből elővettem a pénzköteget, amit Milutintól nyertem a vonaton, körülbelül a felét számolatlanul a kezébe nyomtam.
– Kotródj innen! Egy ideig ne gyere a közelembé. Azt sem bánom, ha nem dolgozol meg a pénzért.
– Megdolgozom érte, mert maga jólelkű és bőkezű ember – mondta tanyasi becsületességgel, és végre eloldalgott mellőlem, eltűnt a sötétségben.
Később beállt a rozoga vicinálisom, hazautaztam, lemosakodtam, és innentől kezdve megint szép volt a nyár. Kicsépeztük a búzát, a tarlók fehérek lettek, mert sokasodott a tisztességes ember – elmélkedett majdnem vidáman. – Valamelyik nagyobb városban, ahol mindenki egyforma és senki sem törődik senkivel. Egy időre elköltözhetnék Belgrádba. Hepehupás város, szűk utcákkal és nagy nyüzsgéssel. Csakhát pénz kell a nagyvárosi élethez...
Az ősz is jónak ígérkezett, magasra nőtt a kukorica, a cukorrépa-földek is bőséget mutattak. A napok rövidültek, nekem ismét késő estig a határban kellett maradni, és akárcsak tavasszal, leginkább a Belics tanya udvarán üldögéltem, szalonnát vagy zsenge kukoricát sütöttünk Belics Gyorgyval, hallgattam a szerb nagygazda dohogását, semmiképpen sem tudott megbékélni a szocializmussal, birtoka kicsire zsugorodott, szidta hát a megváltozott világot, én pedig időnként igazat adtam neki.
Az egyik estén, amikor már hazafelé tartottam, a Döme tanyáról kijött Ljubica, megállt előttem, domborodó hasát simogatta.
– Fiú leszel – mondta magyarul. – Holtbiztos, hogy fiú leszel. Egészen másként mozog, mint a lányok
– Abban is biztos vagy, hogy az én gyerekem? – kérdeztem, és kicsit zavarban voltam.
– Természetesen. Azon a reggelen sós ízt éreztem a számban. Január elején fog megszületni. Milyen nevet adjak neki?
Továbbra is zavarban voltam egy kicsit.
– Ha tényleg az én gyerekem, ne adj neki valamiféle elvadult szerb nevet.
– Hanem?
– Lehetne... Ádám.
– Ádám?
– Ősi bibliai név – mondtam. – Magyarul is, szerbül is jól hangzik. Meg aztán volt egy jó barátom, akit Török Ádámnak hívtak. Egy ideig itt élt Devecserben.
Ljubica bő ruhában állt előttem, simogatta a hasát, aztán megkérdezte.
– Szép ember volt ez a Török Ádám?
– Daliás ember volt – mondtam. – Magas növésű és erős csontú. És nem félt senkitől a világon. Még az ördögtől sem. Bátran menett be a pokolba.
– Akkor Ádám lesz a neve – mondtam rövid gondolkodás után Ljubica és visszasétált a tanyára.
A további napokban is vigyáztam a földekre, eljött a kukoricatörés és a répaszedés ideje, a betakarítások után hidegre fordult az ősz, a felszántott határban már nem volt mire vigyázni, esténként a szobánkban beszélgettünk és énekeltünk a szomszédokkal. Az egyik hideg, késő őszi reggelen pedig beállított hozzánk Robotka Illés.
Éppen olyan rémültnek látszott, mint amikor meglátogattam Budapesten, és módfelett csodálkoztam, hogy most megjelent Szenttamáson. Zavartan topogott előttem a konyhában, ahol Rézi zakatolt a varrógéppel, bevezettem a szobába, helyet kínáltam. Úgy ült le az egyik szék szélére, mint aki minden pillanatban fel akar ugrani.
– Mi a fenétől ijedezel? – kérdeztem.
– Egyáltalán nem ijedezem – krákolta.
– Dehogynem. Látszik rajtad, hogy majd szétrobbansz a félelemtől.
– Csak ideges vagyok. Nagy veszélyből menekültem. Egy hajszálon múlt, hogy fel nem akasztottak.
– Elmondanád értelmesen, hogy mi történt?
– Lelepleztek bennünket.
– Kik?
Robotka Illésnek izzadni kezdett a homloka, egy piszkos zsebkendővel törölgette.
– Hogy kik? Az ávosok vagy az oroszok vagy akárkik. Ricza Palit is elvitték és még hét-nyolc embert. Engem Tölgyesi Miska mentett meg.
A rémült ember kapkodva beszélt, ráförmedtem.
– Itt nincsenek sem ávosok, sem oroszok. Ül rá rendesen arra a székre és ne nyulaskodj itt nekem. Szeretném tudni, hogy mi történt. Fújd ki magad.

Robotka Illés megpróbált kényelmesebben elhelyezkedni a széken, néhányszor mély lélegzetet vett, valamennyire megnyugodott.

– Még most is elfog az idegesség, ha visszagondolok – mondta kissé szégyenkezve. – Szóval úgy történt, hogy Tölgyesi Miska egy este megvárta a gyár előtt, ahol dolgoztam, azt mondta, ne menjek haza, mert a lakásomban rendőrök várnak. Olyan rendőrök, akik ha elvisznek valakit, többé nem engedik el, megkínózzák az illetőt, azután felakasztják. Az akasztott emberek után a kutya sem fog ugatni. Nem hittem neki. Ekkor mondott néhány nevet, köztük Ricza Paliét is, azt állította, hogy ezeket már elhurcolták. Ezután már, hála Istennek, hittem neki. Volt nálam annyi pénz, hogy vonaton leutazzak Szegedre. Ott megszálltam egy... ismerősömnél. Ő is azt mondta, hogy Tölgyesi Miska igazat beszélt. Két nap alatt megszervezte átszökésemet. Egy kövér horgosi asszony vezetett át a határon. Marica grófnőnek hívják, de biztosan nem ez az igazi neve.

– Tölgyesi Miska mindig egyenes, tisztességes és jóra való ember volt – mondtam elismerően.

– Maga miatt tette. Üzenetet küldött.

– Halljam.

– Azt mondta, közöljem Rojtos-Gallai Istvánnal, hogy Stefan Krebs SS-közlegény megérkezett a családjához.

Igyekeztem nyugodtnak mutatkozni, de amikor megszólaltam, kicsit rekedtes volt a hangom.

– Ez biztos?

– Tölgyesi Miska így mondta.

– Mit mondott még?

– Azt mondta, hogy magának köszönhetem, hogy élve maradtam.

Úgy tettem, mintha érteném, holott csak sejtettem, hogy Tölgyesi Mihály miért ragasztotta ezt az üzenethez, Robotka Illés pedig semmit sem értett belőle.

– Nem várok köszönetet – mondtam nagyképpén. – Azért vagyunk, hogy segítsünk egymáson.

– Én mégis... megköszönném – motyogott Robotka Illés.

– Hát akkor köszönd meg – mondtam kegyesen. – Azután szedd össze magad és ne rémüldözz tovább.

Fel pattant a székről, majdnem vigyázban állt előttem, mint az egyenruhás küldönc Fehér Jóska előtt, és remegő hangon mondta.

– Köszönöm a... köszönöm a jószágát.

Megsajnáltam szegényt, váltottam a beszéden.

– Radovánt is begyűjtötték az oroszok?

– Őt nem... Úgy tudom, hogy őt nem.

– Pedig őt nem akartam megmenteni. De az a fontos, hogy legalább kettőtöknek szerencséje volt. Radován virul Budapesten, te meg csinálj fészket Szenttamáson. No, menjél isten hírével.

– Életem végéig hálás leszek magának – mondta Robotka Illés, majd kisietett a házból.

Átmentem a konyhába, kitöltöttem magamnak a reggeli pohár pálinkát, az asztalhoz ültem, cigarettát sodortam, rágyújtottam, hörpintettem a pálinkából, hátradőltem és halkán azt mondtam:

– Stefi hazajött

A varrógép hangosan zakatolt, Rézi mégis meghallotta. Levette lábát a pedálról, megfogta a gép kerekét, és megmerevedett, mint egy kőszobor.

– Stefi...

– Hazajött. A családjánál van Százhalombattán.

Rézi még mindig nem mozdult.

– Ez a nyavalyás Illés hozta a hírt?

– Igen.

– Hihetünk egy ilyen embernek?

– Tölgyesi Miska üzenetét hozta.

– Biztos?

– Ráismertem Tölgyesi Miska szavaira.

Arra számítottam, hogy Rézi meghatódik, hogy elsírja magát, de meglepően higgadtan viselkedett, csak a varrógép kerekét szorongatta egyre erősebben, keze fején megfihéredett a bőr.

– Találkozni akarok Stefivel – mondta.

– Előbb majd én találkozom veled.

– Miért?

Háttal ült nekem a varrógépnél, a hátának beszéltem.

– Te nem ismered a mai Magyarországot. Bajba keveredhetnél.

Kemény hangon tiltakozott.

– Fiatal koromban sokáig csak Szenttamást ismertem, és Feketicset valamennyire. Aztán nekivágtam a világnak, bejártam fél Európát és nem keveredtem bajba.

– Az még az első háború előtt volt. A mai Európa egészen másfajta már. Magyarországot pedig oroszokkal díszítették fel. A díszek körül akadhatnak hitvány magyarok, akik csúnyán elfajzottak.

– Amerikát is megjártam, ott sem keveredtem bajba.

– Amerika messze van és a mi tájékunk egyáltalán nem hasonlít Amerikára.

– Akkor is találkozni akarok Stefivel – sziszegte Rézi. – Az első dolgom az lesz, hogy kegyetlenül felpofozom azt a gazembert.

Majdnem elnevettem magam a háta mögött.

– Ismerős nekem ez a Krebs-féle testvéri szeretet.

Még keményebb lett a hangja.

– Én neveltem fel Stefit és Pétert. Gyermekkorukban is megpofoztam őket, ha helytelenkedtek. Különösen Stefit. Ő volt a rosszabb gyerek, sok bosszúságot okozott a családnak kódorgásaival és sefteléseivel.

– Most mivel bosszantott fel?

– Több éves szomorúságot szakasztott rám és az egész családra.

– Azzal, hogy elment Kirgiziába?

– Azzal.

– Nem önként ment oda. Vitték.

– Az SS-hez önként jelentkezett, elment a háborúba és szomorúságot akasztott ránk.

– Találkozni fogsz Stefivel és kedvedre megpofozhatod, amennyire hagyja magát.

– Akkor is megpofozom, ha nem hagyja magát.
– Rendben van – mondtam. – Előbb én megyek el Budapestre és Százhalombattára, eligazítom neked az utat és azután az a kövér horgosi asszony majd átvezet a határon.
– Marica grófnő? Akivel Bözsiéket átcsempésztem?
– Igen. Úgy hallottam, hogy még mindig nagyon eleven és ügyes, bárkit átvezet a határon.
– Emlékszem még, hogy hol lakik. Megkeresem.
– Miután én visszajöttem Pestről.
– Mikor utazol?
– Amint leesik az első hó.
Rézi végre megfordult a széken, szemüvege tisztán csillogott, a szemei sem párásodtak.
– Neked ugye nem esik semmi bajod?
– Miért esne bajom? Kedves emberekkel fogok találkozni. Esténként majd kártyázgatók Tölgyesi Miskával, esetleg néhány barátságos emberrel.
– Pénzért játszotok?
– Tudod, hogy sohasem kártyázom pénzért.
– Nem szeretném, ha te is szomorúságot okoznál nekem – mondta aggodalmasan.
– Mikor okoztam én neked szomorúságot?
– Sokszor.
– Rosszul emlékszel – mondtam és kiittam a reggeli pálinkát.
Felálltam, magamra terítettem a kabátomat, kézbe vettem a vasbotot.
– Jól emlékszem – mondta Rézi. – Sokszor okoztál nekem szomorúságot. Azt akarom, hogy ne okozzál nagy szomorúságot.
– Nyughass már. Kivárjuk az első havat, akkor útnak indulok és rendben lesz minden. Most körülnézek egy kicsit Devecserben.
– Ilyenkor nincs már ott semmi dolgod. Nincs mire vigyázni. Legfeljebb a fekete szántóföldeket bámulhatod.
– Meg a fekete varjakat – mondtam. – Esetleg a vadnyulakat. Szeretem nézni a futkározó vadnyulakat. Te meg addig kibőgheted magad.
– Miért bőgnék? Stefi miatt?
– Igen.
– Nem fogok sírni az a gazember miatt.
– Dehogynem. Mielőtt megpofoznád, legalább egyszer úgyis jó hosszan fogsz sírni örömdben. Ez is hozzátartozik a testvéri szeretethez a Krebs családban. És nem csak náluk. Jobb, ha minél előbb túlesel rajta.
Kimentem a Devecserbe, ráérősen lépegettem a dűlőutakon, fekete és csöndes volt a határ, a becsei út mellett az eperfák régen elhullajtották leveleiket, vasbotommal megcsapkodtam a fák vastag törzseit, a magasban vetési varjak károgtak, a felszántott földeken időnként vadnyulak is előbukkantak. Az ég felhős volt, de nem szomorúan felhős, inkább megnyugtatóan, szeretem az ilyen őszi napokat, mert valahogy békeességet árasztanak, és pihentetők. Aztán a szürke felhőkből hópelyhek szállingóztak a földre, kicsit csodálkoztam, korainak tartottam az első havazást. Vagy félóra múlva abba is maradt a hószállingózás, a vadnyulak továbbra is zavartalanul futkároztak a földeken.
November legvégén jött az első igazi hó, a fekete földek fehérek lettek. Rézi két levelet hozott Deszánkától. Egy kisebb és egy nagyobb borítékot. A kisebb borítékban pénz volt és egy cirill betűs üzenet, amelyik így szólt: „Budapestén csak Radovánnal lépjen kapcsolatba. Ő fogja megkeresni magát.” A pénzt eltettem, az üzenettel cigarettára gyújtottam. A nagyobb borítékban ügynökeim jelentései voltak, Fehér Jóska szolgálatától, valamivel meggyőzőbbeknek látszottak, mint amit első alkalommal szállítottam, de nem sokkal meggyőzőbbnek. Visszaragasztottam a borítékot, azután becsomagoltam újságpapírba azt az utasításokkal ellátott névsort, amit még tavasszal Majoros Pétertől kaptam.
Egy fagyos reggelen keltem útra, kicsit émeltygett a gyomrom, valamiféle rossz érzéssel zötyögtem a piszkos és hideg vonaton, az ablakon át rosszkedvűen néztem a fehér tájat és a fekete varjakat. Milutin Karics Verbásztól Topolyáig kártyázott velem a vasutas fülkében ugyanolyan morózusan, mint a nyáron, mintha ő is elunta volna már a képmutatást. Ezúttal nem voltam dühös, így hát csak módjával nyertem tőle. Topolya után kiment végigjárni és ellenőrizni a vonatot. Egyedül maradtam, és a rossz érzésem nem múlt el.
Azután felfigyeltem egy fejkendő paraszttasszonyra. Kétszer elment a vasutas fülke előtt, az ajtónál lassított, benézett a koszos ablakon, később harmadszor is megjelent, benyitott.
– Maga Rojtos Gallai István? – kérdezte.
Elképedve néztem rá, ő meg mosolygott a fejkendő alatt.
– Maga kicsoda? – kérdeztem.
– Bakos Júlia vagyok. Gunarasról jövök. Rojtos Gallai Istvánt keresem.
– Én vagyok.
– Majoros Péter megkért, hogy keressem meg a vasutas fülkében – mondta vidáman, és vastag téli gúnyjából egy lapos dobozfélét vett elő.
Ilyen csokoládés dobozt láttam Fehér Jóska asztalán is.
– Ezt küldi magának – mondta Bakos Júlia és átnyújtotta a dobozt.
– Majoros Péter hol van? – kérdeztem.
– Állandóan utazik valamerre – mondta az asszony és kihátrált a fülkéből.
Zsákomba tettem a dobozt, és ettől sem lettem boldogabb, egyáltalán nem örültem a küldeménynek, bár előre megfizettem érte, de nem gondoltam, hogy Majoros Péter komolyan veszi a dolgot, nem vártam el tőle, hogy megdolgozzon a pénzért. De ő komolyan vette, és ledolgozta adósságát, és ezzel akár bajt is hozhatott rám. Ahogy Milutin arcát elnéztem, még azt is elképzelhetőnek tartottam, hogy valakik átkutatnak esetleg a vonaton, és akkor gyorsan véget érne az utazásom.
Szabadka környékén kevesebb hó esett, mint nálunk, a hótakaró egyre szakadozottabb lett, csúnyán foltosak, fekete-fehér foltosak voltak a földek, ettől a látványtól még inkább elkedvetlenedtem.
Szerencsére csak üresben képzelegtem, senki sem kutatott át, a szabadkai állomáson gyorsan leugrottam a vonatról, vállamra vettem utazó zsákomat és siettem Gion Károlyékhoz. Akkor nem jutottam el hozzájuk. A palicsi úton a villanytelepnél hirtelen mellém lépett Margith Gábor.
– Innen visszafordulunk – mondta. – Egyenesen a határra megyünk. Franciska vacsorára vár bennünket.
Megörültem neki, de a rossz érzés még bennem volt, aggodalmaskodtam.
– Kezdesz felelőtlenül viselkedni, akár Tölgyesi Miska. Ha megint követtek az állomástól...

– Alaposan körülnéztem – nyugtatott meg Margith Gábor. – Senki sem követte. Úgy látszik, megbíznak magában.

– Vagy pedig hagyják, hogy evickéljek egyedül a kátyúban, és nem nagyon bánják, hogy mi lesz velem.

– Mindegy. A Szkenderovics gyerek ma reggel szekéren eljött piacozni a városba. A kelebiai úton vár ránk egy kocsmában. Elvissz bennünket egészen a határsávig.

Elvette tőlem a táskámat, elindultunk a kelebiai út felé.

– Napvilágnál akarsz átvezetni a határon? – kérdeztem.

Margith Gábor biztos volt a dolgában.

– Napvilágnál néha biztonságosabb az átjárás, mint sötétben. Ha ismerjük az utat. Márpedig én ismerem. Egyébként bealkonyodik, mire a határ közelébe érünk.

Keresztül gyalogoltunk a városközponton, és mire a kelebiai útra értünk, megszűnt a rossz érzésem, a gyomrom sem émelygett már, valamiért megnyugodtam, talán Margith Gábor magabiztossága miatt.

Ifjabb Szkenderovics Márkó türelmesen várt bennünket a kocsmában, bár méltatlankodott egy keveset, amikor megérkeztünk.

– Megmacskásodtak a lábaim a hosszú ücsörgésben – mondta. – Lemerevednek az izmaid. Nekem mozgásra van szükségem... – Ne nyavalyogj – mordult rá Margith Gábor. – Induljunk. Útközben majd mozoghatsz.

Kétlovas szekérre ültünk fel, ifjabb Szkenderovics Márkó megcsapkodta a lovakat, macskaköves úton zörögtek ki a városból. Amikor az utolsó házakat is elhagytuk, a fiú átadta a gyeplőt Margith Gábornak, leugrott az ülésről, futni kezdett a szekér mellett, fehér párát fúj a hideg levegőbe, akárcsak a lovak a szekér előtt. Néha felgyorsított, elhagyott bennünket, de mindig beértük, ha elfáradt felugrott mellénk, rövid ideig pihent az ülésen, azután ismét futott, mint a játékos kedvű vadnyulak, csak sokkal egyenesebben és mindig az út szélén.

– Bolond ez a gyerek – dühöngte rosszállóan Margith Gábor.

– Az ilyenekből lesznek bajnokok – mondtam. – Tulajdonképpen mi ketten is kicsit bolondok vagyunk.

– Mégsem leszünk bajnokok soha.

– Lehet, hogy máris azok vagyunk. Hiszen élünk.

– Fontos ez valakinek?

– Kérdezd meg a feleségedet. Engem is megkérdezhetsz. Másokat is.

Margith Gábor hosszasan hallgatott, majd elmélázott egy kicsit.

– Én Török Ádámot tartottam igazi bajnoknak. Azután mégis megölette magát. Senkitől sem félt, mégis megölette magát. Vajon miért? Ki emlékszik még rá?

– Te és én. Mások is. Ruzsnyák Maris biztosan. Három és fél évig élt vele, rettegett mellette, mégis boldog volt.

– Az a kocsmai lotyó?

– Három és fél évig boldogan élt egy devecseri tanyán Török Ádámmal. Ezt sohasem fogja elfelejteni a kocsmákban sem.

– Én nem fogom megöletni magam. Élve akarok bajnok lenni.

– Akkor hát próbáljunk meg életben maradni. És kívánjunk sok szerencsét ennek a Szkenderovics gyereknek.

Dűlőútra kanyarodtunk, Szkenderovics Márkó ismét felugrott mellénk, kezébe vette a gyeplőt. Ekkor már alkonyodott. És mire megálltunk a foltos földeken, teljesen besötétedett.

– Innentől gyalogolunk – mondta Margith Gábor. Lelépett a szekérről, vállára dobta a zsákomat.

– Ránk férne egy kis mozgás – mondtam, én is lekászálódtam és megveregtettem ifjabb Szkenderovics Márkó térdét. – Kiváló hosszútávfutó lesz belőled, fiam. Büszkén fogom emlegetni, hogy személyesen is megismertelek. Persze majd ha megjelenik a neved az újságokban. Tréningezz továbbra is szorgalmasan. Üdvözlöm apádat.

– Köszönöm – mondta a bunyevác fiú és megfordult a nyikorgó szekérral, ment vissza a tanyájuk felé.

– Ma este rövidebb utat kell megtennünk, mint tavaly télen – mondta Margith Gábor. – Két óra múlva otthon vagyunk. Zsunyi Franciska nagy vacsorával vár bennünket.

– Zsunyi a lánykori neve?

– Temerini név. Franciska nem szereti, mert legtöbbször Sunyinak értik. Boldogan vette fel az én nevemet. Remek disznótoros vacsorával vár bennünket. Tóth Jani bácsi nemrég disznót vágott, neki erre is telik. Kaptunk tőle kolbászt, hurkát és oldalast.

– Farkaséhes vagyok – mondtam. – Menjünk minél gyorsabban.

Gyorsan mentünk, az út nemcsak rövidebb volt, hanem könnyebb is, mint az elmúlt télen. Akkor a süppedő vastag hóban kapaszkodtunk, most viszont a fagyos síma földön könnyen esett a járás. És tényleg jól esett a mozgás is. Ezúttal sem észleltem, hogy mikor surrantunk át a határon, alig két óra múlva valóban már Margith Gábor tanyáján voltunk.

Franciska kipirult arccal állt a konyhában a tűzhely mellett, szemmel láthatóan kigömbölyödött. Elismerően mértem végig.

– Mostanában elég sok szép asszonnal találkoztam Szenttamáson is, a devecseri határban is, és íme Bácsalmáson is – mondtam elégedetten. – Te vagy közöttük a legszebb.

Franciska arca még pirosabb lett.

– Fiút fogok szülni Gábornak – mondta mosolyogva.

– Ajánlom is – morogta Margith Gábor. – De előbb adjál vacsorát. Nagyon éhesek vagyunk.

– Szívjátok el egy cigarettát, addig feltáloalom.

Ledobtuk magunkról a kabátokat, ittunk egy-egy kispohár pálinkát, elszívtunk egy cigarettát, addigra az asztalon volt a disznótoros vacsora. Bőségesen és jóízűen ettünk, Franciska ezután leszedte a tányérokat, egy üveg bort tett az asztalra, mosogatni kezdett. Margith Gábor töltött a borból és önmagához képest egészen gyöngéden szólt a feleségéhez.

– Ha végeztél a csetressel, azonnal feküdj le és pihenj minél többet. Vigyáznod kell magadra.

Franciska gyorsan végzett a mosogatással, jó éjszakát kívánt és bement a szobába.

Margith Gábor ekkor nagyon elkomorodott.

– Holnap én viszem el magát Kiskunhalasra – mondta. – Azon gondolkodom, hogy elkísérem egészen Budapestig. Esetleg ott maradnék egy ideig.

– Miért?

Nem válaszolt mindjárt, melengette kezében a boros poharat, az arca szinte megráncosodott.

– Hallottam ezt-azt, több felől. Azt mondják, hogy odafent Pesten megorroltak magára, sőt egyesek felbőszültek. Esetleg segítségre lesz szüksége.

Leintettem.

– Maradj ki ebből. Ez az én dolgom. Vagy kimászok a latyakból egyedül, vagy sehogy. Talán sikerül kiengesztelnem azokat... odafent.

– Mivel?

Utazózsákomból előkerestem az újságpapírba csomagolt névsort az utasításokkal.

– Nagyon figyelj ide – mondtam. – Felolvasok harminchat nevet. Ha ezek közül ismersz valakit és tisztességes embernek tartod, szóljál. Jó embereket nem szeretnék bajba keverni.

Elkezdtem felolvasni a neveket, mindegyik név után rövid szünetet tartottam. Margith Gábor nem szakított félbe. Amikor végeztem, azt mondta:

– Ezekből ötről hallottam. Hárman közülük Csúrogon gyilkolták a magyarokat, egy Zsablyán, egy pedig a temerini mészárlásban vett részt. Ezt apósomtól tudom. A többiekről nem hallottam.

– Akkor átadom az egész listát odafent.

– Ennyi elég lesz?

– Talán. De van itt még valami.

Elővettem a zsákból azt a dobozt, amit a gunarasi parasztasszonytól kaptam.

– Mit rejt az a skatulya? – érdeklődött Margith Gábor.

– Nem tudom. A vonaton nyomták a kezembe. Majoros Péter küldte.

– Ő a legjobb zsebtolvaj, akit ismerek.

Kinyitottam a dobozt, iratok voltak benne, lapozgatni kezdtem, némelyikbe beleolvastam, és úgy éreztem, hogy lassanként elfehéredik az arcom.

– Azt a betyár hétszentségit! – hűledeztem.

– Mi van? – kérdezte Margith Gábor.

– Ha ezt megtalálták volna nálam odaát, akkor holnap már kékre-zöldre verve és gúzsba kötve utaznék a tenger felé, ahol egy festői szigeten legalább tíz évig kősziklákat hasogatnék.

– Budapestre jó lesz?

– Oda jó lesz – mondtam. – Budapestről élve fogok kijönni. Csakhogy azután vissza kell mennem odaátra.

(folytatjuk)